

Romanul unei lumi bolnave

Ștefan Mitroi s-a afirmat încă din anii '70-80 ca poet interesant, alături de ceilalți tineri poeți optzeciști, publicând sporadic în puținele reviste literare ale vremii și fiind cadonorit cu premii. În paralel, a fost redactor-șef de reviste studentești, iar în decembrie 1989 a fost ales redactor-șef al cotidianului *Tineretul Liber*, ziar născut în zilele revoluției din *Scânteia tineretului*. După 2000, precum alți poeți colegi de generație, Mitroi s-a convertit la roman. Am mai scris aici despre unul din romanele sale cu un titlu

ușor șocant: *Dacă Dumnezeu ar muri*.

Acum – după alte romane, unele recompensate cu premii naționale, dar și europene – publică încă unul cu un titlu nu mai puțin original: *Să locuiești într-un lătrat de câine* (Tracus Arte, 2014). Poate că nu la fel de originală este lumea cărții, fiind una din preajma noastră, una pe lângă care trecem indiferenți sau în cel mai bun caz neputincioși: lumea copiilor străzii și ai canalelor din preajma Gării de Nord, cea care a dat pâine de mâncat televiziunilor occidentale în anii '90, ba chiar mai dă și acum. Fauna aceasta nu e originală, dar viziunea narativă a lui Ștefan Mitroi – da. Lumea aceasta este văzută prin ochii unui protagonist al străzii, prin ochii unui înger nevinovat, candoarea întruchipată. De fapt, aceasta, candoarea, dă tonul narațiunii. Naratorul este un copil de vreo 10-11 ani, un copil fără identitate, dar numit convențional Nelu, spunându-i-se însă mai ales cu diferite apelative: „Mucea, mucosul, căcat cu ochi, prostul, căcăciosul, păduchiosul, aurolacul, orfanul, tebecistul”... Monologul interior de o sută și mai bine de pagini trimite întrucâtva la cel din *De veghe în lanul cu seară* al lui Salinger. Candoare, candoare, candoare. Modul lui de a vedea lumea este unul cu adevărat impresionant și înduioșător. Un copil care nu și-a cunoscut mama, tatăl, bunicii, rude, casă, cămin, școală etc. vede lumea cu o seninătate tristă, ca să zic așa, incapabil de a face deosebire dintre bine și rău, trăind cum dă norocul de zi cu zi, fără a-i trece vreodată prin minte să se plângă de una sau de alta, trăind totul ca-ntr-o cotidiană joacă tragică. Măcar el trăia aparent insensibil la totul din jur, spre deosebire de colega lui de suferință Pișpirica, fugită de la casa de copii pentru că nu suporta dragostea...de fabrică. Întrebată de directoarea casei de copii dacă-i lipsește dragostea celor din jur, își răspundea că nu, nu lipsea, „numai că era ca de fabrică. N-o simțea venind de la oameni. Toate doamnele de acolo ne iubeau cu dragostea asta. Nu cu dragostea lor personală, așa cum se întâmplă cu ai tăi. Nu mă puteam preface că-mi place și o ștergeam ori de câte ori se ivea ocazia”.

Tot universul lui Nelu-Mucea este cel format din Semafor, Coniac, Țațoasa, Pișpirica, Șchiopul, Filosoful, Plutonierul Grămadă, plus Sobiță,

Piticu, Vedetă, Usturoi, plus un câine maidanez, prietenul său cel mai bun în lătratul căruia locuiește imaginar („Nu te necăji, mi-a spus el – câinele, n. DAD – văzându-mă atât de abătut. O să locuiești în lătratul meu de azi încolo.”), altfel locuind cu toți ceilalți în canal, pe stradă, într-un tren de pe o linie moartă din Gara de Nord sau chiar în vreun tren aflat în mișcare în lungul și lăutul țării, trăind în singurătatea lui cu totul originală: „Este nevoie de o lume întreagă ca să fii singur. N-ai cum să fii singur de unul singur!”. El trăiește altfel „în gând”: „Aș fi tras și eu un fum. Ceea ce am și făcut până la urmă. Dar în gând. Am fumat o țigară întreagă în gând. Gândurile mă ajută mereu să obțin ceea ce-mi lipsește. Când îmi e foame, mănânc în gând. Când nu mai pot de frig, mă-ncălzesc rapid în gând. Tot așa, în gând, stau de vorbă cu sora și fratele meu mai mic...” Iată lumea ideală a unui copil al străzii!

Naratorul (că Nelu mi se pare impropriu să-l numesc, iar Mucea e un apelativ jignitor după ce-l citești în roman, el fiind în fond un Candid minor de-al lui Voltaire), naratorul, ziceam, trăiește parcă spre a da definiții lucrurilor din jur. Aici, romancierul devine un excelent psiholog al sufletului de copil, mai ales al celui bătut de soartă. Iată ce zice Nelu: „Trenul e atunci când e frig și stai în dreptul unui geam iar prin fața ta trece tot întunericul” sau: „Somnul este atunci când îți trece cel mai repede foamea. Mai repede chiar decât mersul trenului” sau, memorând zisele unui om matur al străzii căruia i se zice Filosoful: „Copil, zice el, e atunci când îți lipsesc aproape toți anii din viață. Lipsa asta are legătură cu nașterea. Omul se naște cu toți anii lipsă. Începe să-i adune după aia. În asta și constă viața” sau această apoftegmă absurd/logică: „Linie moartă e atunci când poți ajunge oriunde cu un tren ce stă tot timpul pe loc” sau: „Bruma e atunci când cineva vrea să-ți spună o poveste și-i albește părul pe la tâmpale”. În sfârșit, autoprezentarea lui: „Copil al străzii e atunci când cerul este toți pereții în care locuiești”.

Spre deosebire de *Veghe în lanul de seară* despre care am amintit mai sus, *Să locuiești într-un lătrat de câine* are și o importantă dimensiune onirică. Un adevărat poem avangardist găsim în starea dintre veghe și somn din canal a naratorului: „Frate-mio crescuse mare, într-adevăr. Ținea în brațe biserica de pe Grivița... Să ai grijă, i-am strigat, să nu-ți scape din mâini, că se alege praful de ea... Asta nu este o biserică pentru sfinți, mucos, l-am auzit pe Câine spunându-mi în gând. Cu glasul lui însă, nu al soră-mii. Aceasta, de sor-mea zic, era la fel ca mai înainte. Nu ca mai înainte să se facă în șobolan, ci mai înainte de a avea mustață. Își luase înapoi țâțele de la acela și se uita năucă la cum se pupa plutonierul Grămadă cu șobolanul, care era chiar Nelu. Dar mai mare, din ce în ce mai mare, întrucât creștea întruna, că-l rugase mai devreme pe frate-mio să-l lase pe el să crească în locul lui...” (obsesie freudiană!).

Să locuiești într-un lătrat de câine este romanul original al societății românești de astăzi, un roman de trimis la UNICEF să se miște lucrurile, iar dacă nu se vor mișca nicicum problema lui Mucea și ai lui va rămâne nerezolvată pe veci.

Un fals tratat de spionologie

Pseudonimul InimăRea l-am întâlnit în blogosferă, mai ales cu comentarii pertinente – nu de golan și nici de anonim cu tupeu și ură, ca atâția alții – pe blogurile lui Dorin Tudoran și Liviu Antonesei. Acum câteva luni, am primit (bun obicei al unor edituri să trimită cărți cronicarilor!) un scurt roman semnat InimăRea: *Damele din pălărie*. *Pseudospionologykos* - ediția a doua revăzută, cu un cuvânt înainte de Liviu Antonesei – (Adenium 2013). Dintr-o scurtă notă biografică aflu că InimăRea este pseudonimul lui George Tudor, născut în 1950 (un alt optzecist întârziat!) la Turnu Severin (într-un cartier unde eu însumi mi-am petrecut adolescența), ajuns la București și în cele din urmă la Suceava. A publicat încă în anii 70-80 cronici, articole, studii în presa literară a vremii, dar editorial a debutat în 2011 cu două romane deodată. A fost profesor de limba franceză, redactor de editură, dar și analist în cadrul SIE, trecut în rezervă cu gradul de colonel. Ei bine, acțiunea romanului de față se petrece chiar în cadrul acestui serviciu de informații și chiar în timpul când autorul activa acolo, iar relatarea este făcută la persoana întâi de un ditamai colonelul. Ceea ce nu înseamnă că citind cartea aflăm vreun secret mai mare sau mai neînsemnat din lumea aceasta atât de specială. Nu, nu, nu! Putem căuta cu lupa așa ceva și – nimic! Subtitlul romanului este cât se poate de exact: un fals tratat de spionologie.

Dar ce aflăm că s-ar întâmpla în lumea aceasta? Păi, ne edificăm în legătură cu năravurile și moravurile ofițerilor de acolo care, nici acestea, nu sunt cine știe ce surprinzătoare, în sensul că vorbim de aceleași metehne ale românului din tranziție din toate domeniile. Și ce se mai întâmplă în „Sistem”? Păi, generalități punctate de naratorul purtător de cuvânt al serviciului, apoi director, generalități de genul: în Sistem, „informațiile cad ca perele când s-au copt”... Dar, în narațiune se fac și subtile conexiuni între serviciul de informații și presă, pe de o parte, plus lumea politică, pe de alta.

Și atunci în ce constă originalitatea romanului? În primul rând în creionarea câtorva personaje interesante ale zilelor noastre, dar mai ales în scriitura vioaie, în limbaj colocvial, în jargon, cu dialoguri de asemenea zglopii, pline de ironie și sarcasm, de imprecății și subînțelesuri, de jocuri de cuvinte. Fără a face pe puritanul, naratorul – în același limbaj colocvial – constată că se deosebește structural de fauna din sistem, fiind un rătăcit

pe acolo, aproape un boem dezinteresat, făcându-se a nu înțelege mersul țării în tranziția sine die de la socialismul multilateral dezvoltat spre nu se știe ce: „Înainte era patriotic să fii ticălos, așa cerea Partidul, Țara sau cauza socialismului și comunismului. Dar acum cine-ți mai cere să furi, să minți, să înșeli și să aduni ca disperatul – să razi tot, nimic să nu rămână în urma ta, de parc-ai fi veșnic? Fără alibiul patriotismului, ticălosul patriotic a rămas ticălos pur și simplu, fiindcă așa era – nu devenise prin educație. Eu nu am fost așa – asta-i toată povestea! Nu că n-am vrut. N-am putut, cum n-am putut fugi mai repede ca trenul și înălța cât macaraua. Mă mai pot schimba acum? Tu te poți schimba?”...

Într-o lume a serviciilor inteligente în care șefii își încăleacă subalternele pe birou, în care toți se urmăresc și se sapă unii pe alții pentru un post cât mai în față, în care se vinde și se cumpără ce e în principiu de ne-negociat, naratorul este un neajutorat, dar care face față și se ține deoparte prin falsă nonșalanță, uneori prin limbaj sarcastic, alteori prin agresiune. Un asemenea serviciu vrea să controleze și să dirijeze inclusiv viața personală a celor din sistem. Naratorul se opune instinctiv, dar și conștient acestor samavolnicii. Episodul amorului cu Lavinia este exemplar în acest sens, o Lavinie care amintește de toate vedetele fufe de pe la televiziunile de azi, carieriste pe seama bărbaților împinși cât mai în față, o Lavinie care vrea să facă din el „bărbat adevărat”, adică „puternic, blând, înțelegător”, dar și carierist și arghirofil pentru a-i putea oferi viață de lux unei „neveste foarte bună pentru un bărbat adevărat”. Dar el este și rămâne un inadapdat, după cum reiese limpede din fragmentul citat mai sus.

Damele din pălărie reprezintă un roman pe cât de „neserios” în limbaj, pe atât de grav în fond. Un adevărat roman al problematicei anilor României de infinită tranziție.



Naratorul (că Nelu mi se pare impropriu să-l numesc, iar Mucea e un apelativ jignitor după ce-l citești în roman, el fiind în fond un Candid minor de-al lui Voltaire), naratorul, ziceam, trăiește parcă spre a da definiții lucrurilor din jur.

Fără a face pe puritanul, naratorul – în același limbaj colocvial – constată că se deosebește structural de fauna din sistem, fiind un rătăcit pe acolo, aproape un boem dezinteresat...



Istoria literară ca o instanță de stabilire a adevărului

Stan V. Cristea este autorul unei opere impresionante. În ultima vreme ritmul aparițiilor editorial semne de Stan V. Cristea a devenit amețitor, cu toate că fiecare lucrare concepută de el presupune mii de ore petrecute prin bibliotecă. După monumentalele volume **Constantin Noica. Repere bibliografice**, ediția a doua revăzută și adăugită, RCR Editorial, 2011 și **Marin Preda. Repere Biobibliografice**, RCR Editorial, București 2012, neobositul cărturar revine în actualitate cu o foarte frumoasă și utilă carte de istorie literară: **Fotografii la periscop**, Editura Aius PrintEd, Craiova, 2013. Dincolo de efortul supraomnesc pe care asemenea exegeze îl presupun – numai studii despre Radu Grămăticul are douăsprezece pagini de note bibliografice! –, dincolo de caracterul exhaustiv al studiilor sale, este profund tulburătoare atitudinea lui Stan V. Cristea în fața obiectului muncii sale. Cercetătorul are smerenia unui călugăr care aduce îndreptări unor texte sacre și restaurează frescele milenare ale unui templu, în cultul unui Adevăr urmărit cu inepuizabilă perseverență. Cultura, în general, și literatura, în special, reprezintă pentru Stan V. Cristea o oglindă în care putem privi veșnicia. Respectul lui Stan V. Cristea se manifestă față de întreaga noastră literatură, dar patosul său capătă accente speciale atunci când ia în discuție aspecte legate de *topos*-ul său de suflet, Teleormanul. Tot ce are atingere cu această lume este evidențiat, inventariat și pus, cu grijă de trezorer, într-un neprețuit tezaur. Am spus-o și cu alt prilej: nicicând o altă personalitate n-a adus servicii culturale zonei geografice în care s-a născut, așa cum face Stan V. Cristea cu Teleormanul său drag.

Cartea are trei secțiuni: **Studii și articole** – de departe cel mai substanțial –, **Documente și mărturii** și **Facsimile și fotografii**. Prima parte conține studii solide, de anvergură, cu idei interesante și cu informații care ne schimbă uneori fundamental perspectiva asupra unor opere. **Documente și mărturii** prezintă, după cum arată și titlul, date și precizări în legătură cu aspecte ale vieții și operei unor scriitori români. În fine, **Facsimile și fotografii** e alcătuită din imaginile documentelor invocate în textele anterioare. În **Radu Grămăticul. Un cărturar la vremea lui** sunt clarificate, cu răbdare și eleganță intelectuală, problema originilor unui învățat român din Evul Mediu și importanța operei acestuia. Stan V. Cristea nu se pronunță niciodată hazardat într-o problemă și nu trage concluzii decât după ce a scos la vedere toate înscrisurile, atuuiri de necombătut în susținerea ipotezelor sale de lucru. Când i se impune o ipostază polemică, istoricul literar păstrează o notă de profundă civilizație: "Despre obârșia sa (a lui Radu Grămăticul – n. m. Ș. T.) n-avem a ne mai pune vreo întrebare, încât un demers întreprins de Ilie Gh. Diaconescu (1980), care vorbește despre el ca fiind coborât "poate de la Argeș, sau de la Târgoviște, cu alți pribegi pe drumul mare de pământ, deschis prin codrii Vlășcii și Teleormanului și zăbovind în preajma Rușilor de Vede", ni se pare de-a dreptul de neînțeles." (pag. 8) Argumentele lui Stan V. Cristea sunt convingătoare și animate de o etică superioară. Concluziile sunt limpezi: "Radu Grămăticul este nu doar primul cărturar teleormănean cunoscut, ci și unul dintre cărturarii români ai epocii în care au trăit, un deschizător de drumuri pentru spiritualitatea Teleormanului, dar și un ziditor de trăinicie întru spiritualitatea românească..." (pag. 23) O flagrantă

nedreptate făcută lui Anghel Demetrescu este reparată în mod magistral de autor, în **Grigore Gellianu. Un dosar care trebuie închis**. În 1934, în **Istoria literaturii românești contemporane**, Nicolae Iorga îi atribuie lui Anghel Demetrescu, în mod arbitrar, un pseudonim sub care acesta ar fi publicat un atac la adresa lui Eminescu. Eroarea a fost preluată, fără a fi verificată, de mai toți istoricii literari de calibru: Perpessicius, G. Călinescu, E. Lovinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și Tudor Vianu. După ce sunt trecute în revistă toate opiniile – de pildă, I. Hangiu susține ideea că Grigore Gellianu este pseudonimul lui Petre Grădișteanu –, Stan V. Cristea arată, cu dovezi pe masă, că Grigore Gellianu a existat în realitate, fiind "cap serv bunurilor și al conteciosului" la Eforia Spitalelor Civile, figurând în **Anuarul Bucureștilor** la o adresă precisă: Str. Scaune nr. 68. Cu ecouri considerabile în opera sa ne apar legăturile lui Șt. O. Iosif cu Teleormanul. (**Șt. O. Iosif. "Respirări" la Turnu Măgurele**) Mai multe articole îi sunt dedicate, cu devoțiune și mândrie familială, lui Gala Galaction, rectificând erori de istorie literară. Cel mai lung dintre acestea are peste zece pagini de note. Finalul textului este edificator: "În acest context, este momentul, poate, să o spunem răsplată că niciun alt scriitor n-a dovedit un atașament mai mare față de județul Teleorman decât l-a arătat Gala Galaction, care n-a scăpat niciun prilej ce i s-a ivit, întâmplător sau nu, de a reaminti că era născut aici, că amintirile sale îl țineau aproape de aceste meleaguri și de oamenii săi..." (pag. 93) Emoționantă este pledoaria cercetătorului pentru înființarea unui **Muzeu Memorial Gala Galaction**. Se vede bine cum instrumentele istoriei literare sunt puse în slujba adevărurilor definitive, incontestabile. O altă personalitate care ocupă constant un loc central în preocupările lui Stan V. Cristea este Marin Preda. Ni se precizează că "debutul literar absolut" al prozatorului s-a produs la 20 ianuarie 1942, în revista "Tinerețea", cu schița **Nu spuneți adevărul**, după cum deja a arătat și Lucian Valea încă din 1980, în "Steaua". Sunt demontate cu acribie erorile celor care susțin că Preda a debutat cu bucată **Pârlitu**, în "Timpul". Alte precizări sunt binevenite: "Prima proză pe care Marin Preda a trimis-o unei publicații este, însă, schița **De capul ei**, reținută de revista **Albatros** încă din martie 1941, după cum se menționează la rubrica "Poșta": "M. P. Scrieți mai explicit". Reținem <<**De capul ei**>>. În ediția următoare a revistei se conturează mai clar perspectiva debutului." M. P. R. Reținem. "Schița **De capul ei** urma să apară, probabil, în nr. 9 al revistei (nr. 8 era în întregime dedicat **Istoriei literaturii române de la origini până în prezent** a lui G. Călinescu), dar după nr. 7 din 15 iunie 1941, revista a fost interzisă de Cenzură, așa că debutul lui Marin Preda s-a amânat, probabil și prin tergiversarea inexplicabilă a lui Geo Dumitrescu." (pag. 126) Cert e că debutul din "Tinerețea" nu l-a mulțumit pe Marin Preda. Stan V. Cristea presupune că de vină ar fi încurcăturile din șpalturi care făceau imposibilă lectura schiței ori dorința scriitorului de a-și fixa debutul în "Timpul", la rubrica "Popasuri". Se știe că **Pârlitu** a stârnit entuziasmul lui M. R. Paraschivescu, marcând considerabil memoria prozatorului. Debutul publicistic al lui Preda a avut loc la 21 ianuarie 1942, în gazeta "Sfarmă-piatră", cu o scurtă recenzie despre două plachete de versuri apărute atunci. În publicistica de mare tiraj, Preda intră la 20 iunie 1951, cu reportajul **În zilele secerișului**, publicat în

"Contemporanul". Pe 25 iunie 1949 răspunsese la o anchetă a revistei "Flacăra", "Scriitorii și cititorii despre problemele criticii". Deși condiția de poet nu i s-a potrivit, lui Marin Preda urma să-i apară poezia **Întoarcerea fiului rățâcit** în caietul de poezie "Sărma ghimpată", alcătuit de Geo Dumitrescu, dar publicația este respinsă de Cenzură, astfel încât poezia va fi tipărită de Sergiu Filerot în 1946, în revista "Lupta tineretului". Este unica poezie scrisă de Marin Preda, care începe să respire aerul mării literaturii odată cu publicarea fragmentului de roman **Întâia moarte a lui Anton Tudose**, în "Revista literară", 27 aprilie 1947. În "Gazeta literară", la 11 august 1966, îi apare **Martin Borman**, piesă "în 3 acte și 10 tablouri", care a avut premiera la 29 decembrie 1966, dar nu s-a bucurat de succesul scontat. Debutul în volum al lui Preda are atâtea hopuri și eșecuri, încât pare uimitoare încrederea în sine a viitorului mare scriitor care nu dezarmează și își urmează cu tenacitate destinul. Să mai amintim că primul fragment din **Moromeții** este publicat pe 10 februarie 1955, în "Gazeta literară", iar **Întâlnirea din Pământuri** a văzut lumina tiparului la Cartea Românească, în 1948. Se observă că importanța acordată detaliilor de istorie literară este proporțională cu valoarea scriitorului, dar profesionistul desăvârșit care este Stan V. Cristea practică o vizibilă democrație a textelor, dându-le atenție, când are ocazia, și autorilor de plan secund. O necesară repunere în drepturi a epigramistului și prozatorului Ion Pena (1911-1944) realizează Stan V. Cristea în **Ion Pena. Un scriitor "fantazian" nedreptățit**. Aici specialistul își dezvăluie însușirile de critic literar autentic, animat de nobile și discrete elanuri justițiare. Minuțios este prezentat demersul filosofului Constantin Noica de fotocopiare/facsimilare a manuscriselor eminesciene. La rândul său, Topîrceanu intră în atenția lui Stan V. Cristea prin idila pe care poetul **Baladelor vesele și triste** a avut-o cu o tânără profesoară care a funcționat și în Roșiorii de Vede. Lui Stan V. Cristea nu-i lipsește spiritul critic. Când este cazul, el își exprimă cu fermitate punctul de vedere, chiar dacă riscă să-și supere prietenii: "Din păcate, însă, Mircea Scarlat își așteaptă exegetul care să-i consacre o monografie. Volumul **Mircea Scarlat, in memoriam (2000)**, publicat la Alexandria, de Stelian Ceampuru, Nedelea Tiu și Romulus Toma, mult prea eterogen și sentimental, reprezintă doar un punct de plecare (mai ales prin bibliografia din final)." (pag. 149)

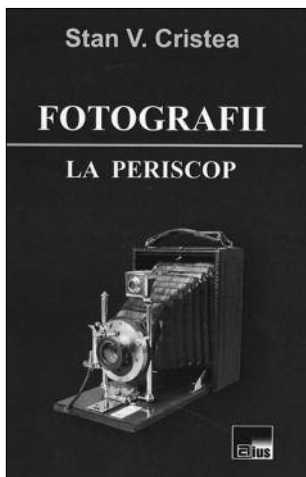
Atent mereu la nuanțe, cum îi stă bine unui istoric literar adevărat, Stan V. Cristea nu se hazardează în afirmații nefondate, mizând tot timpul pe certitudini: "Nu ne hazardăm să spunem că Marin Preda era tot atât de bun și de atent epistolier pe cât era de mare și de profund scriitor". (**Marin Preda. Scriori către Moromeții**, pag. 185) Corespondența Lui Preda, foarte interesantă, arată că scriitorul a păstrat toată viața o mentalitate de descendent al Moromeților, de țăran grijuțiu cu lucrurile sale și având reacții înțepătoare la solicitările nepotrivite ale rudelor:

"Mamă, ți-am trimis în Decembrie bani prin doctor și prin poșta. Scrie-mi dacă ai primit de două ori. Acum îți trimit iar bani și un pachet și o ladă.

În pachet ți-am trimis așa :
Un ilic de blană cu guler mic
O flanelă roșie
O fustă groasă albastră
O broboadă neagră

Două bucăți de pânză, una albă și una cenușie de bluză

...importanța acordată detaliilor de istorie literară este proporțională cu valoarea scriitorului, dar profesionistul desăvârșit care este Stan V. Cristea practică o vizibilă democrație a textelor, dându-le atenție, când are ocazia, și autorilor de plan secund.



BIOBIBLIOGRAFIA LUI MARIN PREDA

Anul 2012 a fost marcat de o dublă aniversare în privința lui Marin Preda, poate cel mai important prozator postbelic. S-au împlinit nouă decenii de la nașterea sa și șapte de la debutul în literatură. Dacă în reviste au apărut câteva studii despre opera sa, în plan editorial ecurile momentului aniversar au fost anemice. Cu o singură excepție: volumul istorico-literar *Marin Preda – Reper biobibliografice* (RCR Editorial, București), realizat de cercetătorul teleormănean Stan V. Cristea. Deși declară cu modestie în *Nota asupra ediției* că nu a reușit să închege o bibliografie exhaustivă (din cauza lipsurilor din bibliotecile publice), autorul lucrării recunoaște în context valoarea inițiativei sale: „Această sinteză reprezintă o premieră editorială absolută, anterior fiind realizate doar biobibliografii incluse în diferite volume cuprinzând opere ale lui Marin Preda sau în istorii și studii literare, cu excepția unei „Bibliografii” întocmite în cadrul Serviciului bibliografic al Bibliotecii Metropolitane București”.

Ne aflăm, așadar, în fața unei cărți-eveniment, o carte voluminoasă de peste șase sute de pagini, alcătuită dintr-un corpus documentar de referințe, titluri și informații filologice, pe care autorul le sistematizează în patru mari capitole: *Reperle biografiei*, *Reperle operei*, *Reperle receptării* și *Indici* (privind opera scriitorului și de nume). Biobibliografia se deschide cu un *Argument* de sinteză, în care istoricul literar distinge cinci etape în creația lui Marin Preda: 1942-1948; 1948-1955; 1955-1967; 1968-1972; 1972-1980. Cu aceeași rigoare, sunt delimitate trei etape în

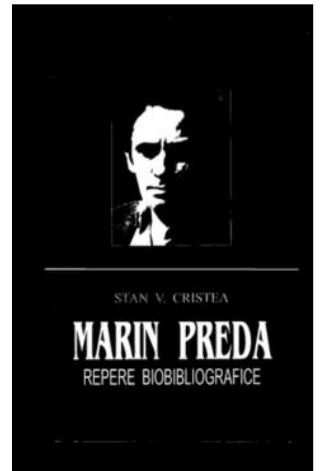
receptarea antumă a operei lui Preda: *etapa afirmării* (1948-1955), *etapa consacării* (1955-1972), *etapa decisivă* (1972-1980). Iar în receptarea postumă, se pune în relație comentariul favorabil de până în 1989 cu reacțiile „anti-prediste” de după '89, nedrepte, precum opiniile lui Al. George și Gheorghe Grigurcu.

În reconstituirea biografiei, istoricul literar nu se mărginește să adune simple informații de dicționar, ci contribuie efectiv la clarificarea unor momente obscure din viața lui Marin Preda sau corectează informațiile eronate privitoare la opera acestuia. Astfel, Stan V. Cristea, bine informat, uzând de sursele primare, menționează că scriitorul s-a născut în ziua de 20 iulie 1922, deși oficial a fost înregistrat în 5 august, dată preluată ca atare în dicționare. Apoi, se menționează numele exact al tatălui său: Tudor Neacșu Călărașu, „după cum este înscris în actul de naștere”. În urma documentării la fel de minuțioase, sunt notate datele și locurile stagiului militar: primăvara 1943 - aprilie 1945, în localitățile Turnu Măgurele, Cozmeni, lângă Cernăuți, Bârlad, Iași, Tulcea, Oltenița și Ulmeni. În privința evoluției prozatorului, sunt reliefate toate proiectele sale de laborator și se corectează data (și titlul) debutului absolut. A debutat nu cu nuvela *Pârlitu* din ziarul *Timpul*, cum e înregistrat în manuale și dicționare, ci cu schița *Nu spuneți adevărul*, publicată în revista „Tinerețea” din 20 ianuarie 1942. *Reperle biografiei* constituie un veritabil studiu introductiv, de mare acuratețe filologică, mărturisind nu doar pasiunea lui Stan V. Cristea pentru opera lui Marin Preda, ci și

talentul său de istoric și critic literar.

În *Reperle operei* sunt adnotate 406 volume în care au fost editate, integral sau parțial, romanele, nuvelele și povestirile lui Preda, la care se adaugă alte numeroase proze sau articole publicate în periodice (de la 407 la 860). Iar în *Reperle receptării* sunt înregistrate 4412 de referințe critice în volume și circa două mii, în periodice (un total de 7135). Am inserat aceste cifre pentru a pune în evidență amploarea literaturii create de Marin Preda, dar și pentru a aprecia efortul cercetătorului, meritele sale în înregistrarea unui mare volum de informație științifică. Dintre scriitorii argeși incluși în biobibliografie, se detașează Nicolae Oprea cu 34 de trimiteri bibliografice, urmat de Marin Ioniță și Dumitru Augustin Doma cu 3 trimiteri.

Marin Preda – Reper biobibliografice este un volum de referință în domeniul istoriei literaturii române, op de mare utilitate - cu informații greu de găsit, concentrate aici din diverse surse - pentru viitorii cercetători ai operei prediste. Opinia lui Stan V. Cristea din argumentul introductiv este cu totul îndreptățită: „Prin proporțiile și valoarea operei sale, Marin Preda este unul dintre *clasicii* literaturii române contemporane, care, deși are parte de o posteritate dificilă, nu va înceta să stârnească atenția cititorilor și a criticilor, determinând deopotrivă admirații și controverse (...), ceea ce înseamnă că opera sa nu va ajunge, totuși, să fie uitată ori tratată cu indiferență. Prin structura sa intrinsecă și prin valoarea literară și estetică, opera lui Marin Preda are și capacitatea indestructibilă de a resuscita oricând interesul”.



Două perechi ciorapi bumbac
O pereche de șoșoni cu nasturi
care se închid cu o copcă

Două kilograme portocale
Un chilogram bomboane
O cutie de rahat

Ți-am trimis apoi o ladă
separată cu două sticle de sirop de
portocale pe care poți să-l bei cu
apă sau cu ceai, o linguriță sau
două la un pahar cu apă.”(pag.
186)

Sau :

”Dragă Ioane, în scrisoarea ta
îmi ceri să-ți trimit un profesor de
matematică să-l meditez pe Gigi.
E cam greu, nu am unul la
îndemână, dar la prima ocazie îl
fac pachet și ți-l trimit prin poștă
recomandat - expres.”(pag. 187)

Cartea se încheie cu o temă
care l-a obsedat pe același Marin
Preda: relația scriitorului cu
cititorul. Autorul glosează subtil pe
marginea unor interesante idei
prediste: ”Cititorul e capricios,
poate să-i placă o carte proastă
sau, dimpotrivă, să strâmbe din
nas la apariția unei cărți bune...
Cititorul este un om care nu riscă
nimic când pune mâna pe o carte
și vrea s-o citească. [...] În
realitate, într-o cultură
superioară sau care tinde să
devină astfel, răspunderea
spirituală a scriitorului este
imensă.” (Marin Preda.
Respectul pentru cititor, pag.
193)

Prin valoarea proiectelor sale,
prin temeinicia cu care le
finalizează, dar și prin
devotamentul față de Teleormanul
său iubit, Stan V. Cristea tinde să
devină o legendă. Și nu doar în
spațiul spiritual original.



AMALIA ELENA
CONSTANTINESCU,
SAYURI,
Edit. Tipo Moldova,
Colecția Opera Omnia,
2013

Pesemne florile, asemeni fetișcanelor, vor fi
ajungând și ele la majorat tot la optsprezece ani, dacă
în acest matur volum de colecție Opera Omnia
apărut în 2013 la Edit. Tipo Moldova, cu al său titlu
exotic Sayuri („floare de crin”) inspirat de Chiyo
Sakamoto, eroina lui Arthur Golden din Memoriile
unei gheșe, vedem un soroc prevestit de *Timpul unei
flori* - debutul Amaliei Elena Constantinescu din
1995. Cert e că această „fleurdelizare” a blazonului

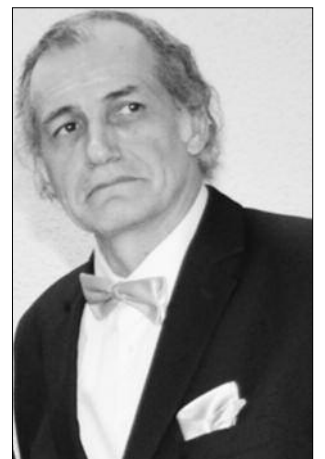
Primăria Municipiului
Pitești, prin Centrul Cultural
Pitești a organizat în Piața
Vasile Milea, spectacolul de
folclor, sub genericul ”Mai ții
minte măi, dragă Mărie”.
Manifestarea a fost dedicată
tuturor concitadinilor, care
și-au sărbătorit onomatiscă
pe 8 septembrie, în Ziua de
Sfânta Marie Mică.
Spectacolul, coordonat de
maestrul Valentin
Grigorescu a fost susținut de
Grupul Vocal Armonia,
Ansamblul Folcloric Doruri
Argeșene, Victor Buștean,
Alexandra Penescu, Violeta
Dincă, Rodica Oprican,
Marian Tudor și Florin
Ciocârlie.

CARMEN ELENA
SALUB

Flori în bătaia vântului

poetei este semnul celor de viță nobilă, născuți adică
cu cerneala în sânge. O certifică fără dubiu
pătimașele psalmodii din ciclul Ușa de la cer („Jasă-
mă, Doamne, să dorm / lângă poarta Raiului”),
ardoarea amorurilor lumești („ochii mei te mai strigă
așteptând”) măsurabilă doar cu „inima oprită / la ora
exactă / a plecării tale”, fragilitatea propriilor
idealuri comparabilă cu a unei „Biserici dărâmate/
de un fulg de zăpadă” și alte asemenea caligrafii ce-ți
aduc aminte de corespondența în versuri a delicatei
Izumi Shikibu din epoca Heian, unica din istorie în
care a funcționat un minister al poeziei. Iar dacă în
răstimpul de un mileniu trecut de atunci - iată - nici
un taifun n-a izbutit să scuture florile confesivității
lirice, înseamnă că azi, în epoca noului împărat Coca
Cola, zadarnic se tot ostenesc să le sufle poezilor în
lumânare adversarii luminii.

Emil Lungeanu



Spectacol de folclor



Nicolae Turtureanu



O întâlnire (ratată) cu Mircea Cărtărescu

(urmare din numărul trecut)

Undeva, în *Frumoasele străine*, [Ana Blandiana] notează patetic: *De-a lungul vremii mi-am dorit mult ca foștii mei congeneri să țină la mine măcar pe jumătate pe cât i-am iubit eu pe ei. Lucrul a devenit din ce în ce mai improbabil, căci, repet, în lumea literară ți se iartă orice, dar nu și acest dar otrăvit care este succesul.* Prin consecință, nici el nu-l iartă altora: *Dan Lungu e un băiat serios, sociolog și scriitor din Iași, cu mustață și cu plăcerea aristocratică de a displace.* (...) *Dacă-l iubiți foarte tare pe Novalis și ascultați Chopin până toți CD-urile, nu prea are sens să-l citiți. În cele opt minute cât vorbește despre scriitorii români cred că pronunță de 3-4 ori cuvântul "vomă".* (În *Bacoviană*, M.C. vomează și-și exprimă scârba de nenumărate ori, deci, zic, ar trebui găsit un alt motiv spre a nu-l citi pe Dan Lungu...) Portretele confrăților care l-au însoțit la *Belles Etrangeres* sunt, cu mici excepții, vitriolante: *Între noi era și o scriitoare, mică de statură și cu sâni enormi, specializată în scene de populație variate la nesfârșit.* Și câte alte

încondeieri, cele mai multe gratuite. Dar o pătește și el, Terminatorul. Invitat la RFI, la o emisiune în direct, împreună cu Gheorghe Crăciun și Dan Lungu, este oprit (în holl!) să intre în emisie, pe motivul că... nu știe franceza. În locul lui, în studio, se afla nimeni altul decât Dumitru Țepeneag, cel care – deduce memorialistul – îi făcuse figura, se răz bunase pentru o poveste mai veche... Acum își râdea de el *prin geamul cabinei de înregistrare...* Frustrat, umilit, oscilează între a se arunca în Sena și a se întoarce, urgent, în țară. Evident că nu face nici una, nici alta

Toate aceste frustrări ar putea însă avea efecte cathartice: *Nimeni nu iese din propria viață curat. Toți purtăm cu noi traumele, nefericirea, ofensele, eșecurile, nedreptățile, adversitățile celorlalți.* (...) *fecare ne torturăm pe noi înșine amintindu-ne în detaliu, cu o claritate halucinantă, în atâtea nopți fără somn, episoade din viața noastră în care răul și perversitatea au triumfat.*

Cu Mircea Cărtărescu m-am întâlnit, totuși, 20 de ani mai târziu. Între timp, el devenise chiar Mircea Cărtărescu, scriitorul în vogă, aici

și, ici-colo, peste fruntarii. Lansase nu mai știu ce carte, la Muzeul ieșean al Literaturii, unde și eu muzeografiam pe-atunci. Toți stăteau ciotcă pe el, bietul, că abia mai putea respira. Totuși, am reușit să mă insinuez până în preajma-i, și să-i ofer volumul de publicistică *Mătrăguna dulce*, cu o dedicație ce, pe oricare alt autor, l-ar fi făcut să leșine. Sau, cel puțin, să te îmbrățișeze. I-am amintit și de ratata noastră întâlnire, din urmă cu două decenii, de la Bacău. *Da? s-a mirat el, schițând un zîmbet.* Și trebuie să știți că Mircea Cărtărescu zâmbește foarte rar, dar adânc. De altfel, copleșit de asaltul confrăților ieșeni – care, nu atât îi lua, cât îi dădeau cărți cu autograf -, hărțuit de *media*, abia a avut timp, loc și chef să se lase tras în poză, împreună cu toți cei care-și dădeau brânci și coate, ca să le iasă și lor faciesul în preajma unui viitor nobelizat... Conțineam, atunci și mai târziu, toată stima și mândria pentru autorul *Levantului*, drept pentru care, *într-o joi de dimineață*, pe cod galben, nu doar c-am recitat *Levantul*, dar i-am și compus o *parodie de fond*. Uite-o, mai la vale:

**Ce cetesc?
mi-am zis
atunce. Și din
raft sări
Levantul,
Ce stătea cam
într-o rînă și
își exhiba
talantul,
Toată
poezeaua țerii
își sorea
deșuchet nurii
Cu corsete și
colane
prinse-n pînza
scriiturii**

**Și un nu știu
ce miracul
făcu aerul să
miște
De parc-ar fi
puse-n lucru
palele unei
moriște,
Se-nfiltră
o-nseninare-n
sufletu-mi
nemîngîiet,
Iar cutreeram
pîn codri și
eram din nou
băet,
Lepturînd
ritme și rimuri
devenii din
nou zîmbareț,
Soarele lucea
pe ceriuri
precum mitra
unui stareț
De pe Muntele
Ceahlăul.**

PARODII DE FOND
LEVĂNȚEL

Și, precum în Topîrceanu, un conviv și o convivă
Ciripindu-și vorbe dulcele, urc, tantalic, Sărăria.

Mai avan dădu năvală peste noi melanholia.
Aș fi vrut – din ce motive ? – peana chiar să o fi rupt,
Auzeam un cariu spornic ronțând pi dedesupt.
Imi venea a scri depeșe, dup-un vechi și pierdut rit,
Fără să fi dus vo luptă, parcă aș fi fost rănit.
Mă-nvrteam în jurul cozii ca un cîne maidanez,
Fîncă nu puteam să latru, aș fi vrut să nechezez
Sau, ca să-mi înec amarul, să navighez cu un *net*
Așa cum se dedulcește mîndrul nostru tineret.

Cu o ură ne-mpăcată mi-am șoptit în barbă: *Șezi!*
Cărțile dorminde-n rafturi deschideau ochi mari și verzi,
Mi-aminteam de cronicarul ce zicea că nu-i zăbavă
Mai plăcută ca cetirea pe-ndelet, fără de grabă,
Mai ales cînd ești ca mine, singuratic și pribeag,
O lectură adecvată nalță pi catarg alt steag,
Te scufundă-n alte ape, unele îți dau un brînci
Către lumi neesplicate și spre cugetări adînci.

Ce cetesc? mi-am zis atunce. Și din raft sări *Levantul*,
Ce stătea cam într-o rînă și își exhiba talantul,
Toată poezeaua țerii își sorea deșuchet nurii
Cu corsete și colane prinse-n pînza scriiturii

Și un nu știu ce miracul făcu aerul să miște
De parc-ar fi puse-n lucru palele unei moriște,
Se-nfiltră o-nseninare-n sufletu-mi nemîngîiet,
Iar cutreeram pîn codri și eram din nou băet,
Lepturînd ritme și rimuri devenii din nou zîmbareț,
Soarele lucea pe ceriuri precum mitra unui stareț
De pe Muntele Ceahlăul.
Se ducea de-a berbeleacul, ca o piatră pons, tot răul,
Nu mai bîntuia pîn crier nicio urmă de angoasă
Și îmbrățișam natura c-o privire voluptoasă

Întîmplîndu-se acestea, cum vă spusei, într-o joi,
Cînd ceteam din Cărtărescu. Dar rămîne între noi.

Epilog

...În lunile următoare, un amic din București, citindu-mi pohema, mă tot lua în bîrdacă, pe mobil sau pe net, apropo de encomiastica dedicată Cărtărescului, dar eu puneam răspărul lui pe seama campaniei *anti* autorul *Orbitorului*, ce bîntuia prin capitală, și nu numai. Până mi-a tufliț-o de-a dreptul: "Tu-i scrii omagii, iar el ți-a vîndut cartea la anticariat!" N-am crezut, până nu mi-a trimis dovada. Și n-am crezut, nu întrucît m-aș fi închipuit greu vandabil, ci întrucît, la prețul cărții, anticarul nu-i putea oferi decât o sumă ridicolă. Dar, întorcînd foaia, am continuat raționamentul: dacă *vînzătorul* a dus la anticar o valiză-două de cărți – cel puțin cele cu care l-au onorat ieșenii – tot a făcut de-o ciorbă... Și cu câte sute/mii de cărți primește, ar putea să-și plătească și întreținerea...

Vă puteți imagina, totuși, ce valoare va avea acea dedicație a mea, în momentul cînd Mircea Cărtărescu va primi Premiul Nobel? Eu, unul, nici nu vreau să-mi închipui...

Intr-o joi, de dimineață, io am recitat *Levantul*,
Lăsînd baltă Luca Pițu, Val Gheorghiu și chiar Kantul
Cel al rațiunii pure și al practicii deșarte
De care pîn și poheții au o păguboasă parte.

Levănțel ceteam, de Mircea, Cărtărescu pi-al său nume
Ce în Țara Rumânească și-n Ardial a prins renume
Nu mai zic că și-n Moldova dodoloață-n fantase
Mult gustată fuse-n ritme a sa meta-poesie
Tăvălîită pîn mujdeiuri și pîn flori de levănțică
Pînă și cel mai ciufut critic n-avu ce și cum să-i zică.
Un Dobrescu, bunăoară, de-i spuneam Sandu cel Rău,
Își înmoaie și el peana în cărtăresculul tău,
Nu mai spun de un Ciopraga, de un Sandu Călinescu,
De Holbanul ce ciugule tot ce e poeticesc
Sau de Luca Pițu însuși. Cum ar pute să nu-i placă
O poietică ce urcă limba însăși în bardacă
Și o strecură pîn lacrimi și pîn pînze o prefiră
De parc-ar grăi vun Noica cu o Kiralină Kiră,

Că așa e un amestec și un mixtum-compozitum,
Ca cum ai călca pe proaspăt pe șușale turnat bitum.
Imprimată e amprenta cestui ludic carpatin
Ce se joacă, nu chiar gratis, cu troheii ce ne vin
De la moșii noștri lirici, Văcăreștii și Conacii,
Bolintinii ce făcură redivivus Felix Dacii -
A lui Decebal, desigur, nu din cea ce scot Piteștii,
Pusă să te hoinărească-n locul droștii ș-al caleștii -
Anton Panii istețimii, Cîrlonii și Boliecii
Ș-alter ego ce-au smuls peana, nu șișul din fundul tecii,
Heliazii, Momulenii, cronicari d-ai lui Neculce
Ce nu lăsau pi-o ureche limba veche să se culce,
Lirici fabuloși și tandri, precum Buda i Delenii
Ce mișcară și țiganii din străfundurile lenii
Și îi puseră să lupte în cuțite și pahară
Pentr-un loc mai cald sub soare ș-o imaginară țeară...

Înrămați duios cu toții d-Eminescu-n Epigonii
S-au abstras apoi în lunga, lunga timpului agonii
Fiind numai cîteodată citați, au nu și cetiți,
Veșnic în oscuritate rămîneau, vă-nchipuiți?!...

De nu se ivea cel Mircea, Cărtărescu p-al său nume
Care-n Țara Rumânească și-n Ardial a prins renume
Ș-in Moldova chiar. Pi toții el i-a pus pi canava,
Mai gustînd o țuică fiartă, mai o țîră de halva,
Estrăgînd din ei tot sucul, toată mierea, tot veninul

Într-o joi de dimineață mi-a ieșit în drum cu plinul.

Eram amărît și sombru. Mi se înecau corăbii.
Prin văzduh cumplita vară pîrpălea un stol de vrăbii.
N-adia nicum zefirul. Nicio frunză nu mișca.
Aveam splin, și-n ceriul gurii nostalgii de musaca.
Undeva, în zarea zării, vedeam insule-n derivă

Motivul dublului în lirica lui Al. Philippide

Oroarea față de efemer și de moarte sau față de „falsa” eternitate post-sepucrală induce, în poezia lui Al. Philippide, trăirea unor stări contradictorii: unele *anabazice* (de „înaintare”, „de expansiune”, de desfășurare aproape agresivă a energiilor de cuceritor”) și *catabazice* (de retragere „din orizont”, de „refuz al colaborării cu steaua vitalității” (vezi pentru acest inteles al celor doi termeni, Jacques Derrida, *Scritura și diferența*, Editura Univers, 1998, București, p. 137, trad. de Bogdan Ghiu și Dumitru Țepeneag). Mai mult, în anumite momente, stările contradictorii induc un sentiment de sațietate față de propria existență, de plictiseală (*spleen*) sau de insuportabil exil launtric: „M-am săturat de mine până-n gât./Privesc în suflet – casc și mi-e urât/Mă plimb prin mine ca un exilat,/Și mă cutremur iar în lung și-n lat” (*Comentariu*).

Într-un asemenea regim existențial, înstrăinarea de sine prin *dedublare* devine inevitabilă: „Un singur gând ca o mireasmă tare:/Să te desprinzi de tine și să zbori/Asemeni continentelor de nori/Pe valuri de văzduhuri viitoare.(*Privești cum zboară norii*). Sau: „Te mai cunoști? Te-ntâmpini ca pe-un străin, departe, /Ești tot numai răspântii și drumuri fără-ntors” (*Împăcare*).

Chiar și trecerea din lumea aceasta în neființă se va petrece în termenii *despărțirii de sine*, cum de un *străin* de care subiectul a fost întovărășit în lungul ostenitorului drum al vieții: „În marea clipă fără viitor/M-oi despărți de mine ca de-un străin cu care/ M-am pomenit alături pe-un drum ostenitor,/Schimbând din mers cu dânsul cuvinte vagi și rare.” (*În vuietul vremii*)

Începutul despărțirii de sine este, în poezie, un mod de manifestare a *presentimentului morții* și, din acest unghi, versurile „Am început să mă despart de mine”, „Mă plimb prin mine ca un exilat” și „Pe ochii mei simt degetele serii” (*Seninătate*) sunt variante ale aceluiași sentiment thanatic.

Scindarea eului stârnește o anumită *negativitate* care întunecă, treptat, „limpezimile ființei”. În această mișcare a sa, Eul „se alterează”, iar actul ființării ia semnificația ontologică a unei *rupturi*, a unei acute crize de identitate. Respectiva criză, ce amintește de versul „*Je suis l'autre*” a lui Gérard de Nerval și de afirmația lui Rimbaud „*Je est un autre*”, se adâncește într-o dramatică stare a subiectului liric („*Al meu mi-e sufletul, ori mi-e străin?*”; „*Lied*”), o stare pe a cărei durată – marcată de felurite interogații, de neliniști și dileme – avatarurile sufletului sunt, de fapt, „*avataruri ale eului liric*”.

În ipostaza de „*poeta poetarum*”, vocile poetilor, ca entități (ego-uri) străine pe care poetul le simte încorporate în propria sa voce, au pe de altă parte, calitatea de „ghid” ce dezvăluie multiplicitatea cogitațiilor sale (ale poetului) și a conținuturilor *intenționale* de care este animată propria existență poetică. Prezența acestor voci în sfera propriei existențe echivalează, într-o altă ordine de idei, cu includerea eului său, prin *apercepție asimilantă*, într-o comunitate de euri: „Voci ale vechilor poeți, mai clare,/Decât sclipirea stelelor pe cer/În nopți de ger,/De mult v-aud venind din depărtare/Până-n ascunsul inimii ungher.” (*Voci ale vechilor poeți*).

De la generalitatea și pluralitatea vocilor incluse în propria voce (vezi și poezia *Glasuri*), ca „obiecte” intenționale cu o existență relativă nedeterminată și care cuprind potențialități încă neactualizate, dar actualizabile, se face pasul către un unic *celălalt* (alter-ego) și care, împreună cu ego-ul, constituie un enigmatic *cuplu*. În cadrul acestei relații, ce se desfășoară, - cum spune Edmund Husserl, în *Meditații carteziane*, Ed. Humanitas, București, 1994, p. 148, trad. de Aurelian Crăițu - ca „*formă primordială a acelei sinteze pasive pe care o desemnăm ca „asociere”, spre deosebire de sinteza pasivă a „identificării”*”, are loc o

oglundire a *celuilalt* în monada ego-ului propriu.

Pentru o prezentare în amănunt a acestor aspecte ale relației unui subiect cu *dublul* său, vom utiliza încă un citat semnificativ din lucrarea *Meditații carteziane* a lui Husserl: „*Ceea ce îmi este specific propriu în calitate de ego, ființa mea concretă ca „monadă” pură, în mine însumi și pentru mine însumi, în deplina ei specificitate, cuprinde orice intenționalitate, deci și intenționalitatea care vizează ceea ce îmi este străin [...]. În această intenționalitate cu totul deosebită, se constituie noul sens de existență care transcende ființa proprie ego-ului meu monadic. Se constituie astfel un ego nu în calitate de eu propriu, ci în calitate de ego care se oglindește în el meu propriu, în „monada” mea. Ego-ul secund însă nu este pur și simplu prezent și nici nu este dat cu adevărat el însuși în persoană, ci este constituit ca alter-ego; în acest caz, ego-ul desemnat de această expresie, alter-ego, ca moment [als Moment], sunt eu însumi, în specificitatea mea. Conform sensului său constitutiv, „celălalt” trimite către mine însumi, este o oglindire a eului meu și totuși el nu este propriu-zis o oglindire. Celălalt este un analogon al eului meu și totuși, din nou, el nu este un analogon în sensul obișnuit al cuvântului.*» (*ibidem* p.128)

Așadar, coexistența eului concret și a celui *ireal* se întemeiază, în mod primar, pe coexistența «dintre viața interioară a eului meu și viața intențională a celuilalt eu, dintre „realitățile” mele și „realitățile” sale»» (*ibidem*, p.165).

Apărut în interiorul ego-ului, *celălalt* poate să fie *asemănător ego-ului propriu*, luându-și sensul, printr-un transfer de sens, de la ego-ul propriu-zis așa cum se întâmplă în poezia „*În marile singurătăți*”. „*Necunoscutul*” (*Celălalt*) sălășluiește chiar în ființa poetului, care este cuprins de spaima că enigmaticul „*Celălalt*” i-ar putea dezvălui „*cine știe/Ce taină înspăimântătoare*”. În anumite momente, „*dublul*”, care trăiește în interioritatea atât de greu explorabilă, dispăre, lăsând în urmă doar amintirea sa – o amintire mai vie și mai dureroasă decât enigmatica sa prezență – și care este resimțită „ca un dulce vânt” peste întinderea *pustiului* din inimă: „Ce chip să dau necunoscutului din mine?/(...)/Trec câteodată zile lungi în care/Pe neștiute cântecul dispăre,/Și amintirea lui atunci, mai vie/Chiar decât e prezența lui, mă doare./O, dulce vânt prin inima pustie” (*În marile singurătăți*).

De acel „*necunoscut*” – un cântăreț! – nu-l despart pe poet, în visele sale, decât un fictiv perete sau o ușă, iar încercarea de a elucida respectiva enigmă, făcând doar un singur pas în partea cealaltă, unde se ascunde apropiatul și îndepărtatul *alter-ego*, eșuează de fiecare dată: „De câte ori nu m-am urcat/În luntrea somnului, crezând că poate/Voi izbuti, plutind la întâmplare/Pe mările tăcerii dinlăuntru./Să dau de-acel prea tainic cântăreț/(Un cântăreț tot trebuie să fie!)/Frățește să-l întâmpin și să-i spun: «Prieten, deși te port în suflet,/Eu încă nu te-am cunoscut în viață”.

În această ipostază, *dublul* lui Philippide, „vestindu-l frățește” la fiecare „răscruce a vieții” și însoțind ca un greier (cu un cântec de greier!) interogațiile de o tristă ambiguitate, amintește întrucâtva de daimonul lui Socrate. Cântecul lui reînvie „în dup-amiezi de-ntoarceri în trecut/Și-n nopți adânci când tot ce m-a durut/În viață se trezește-n suflet iară”. Acest cântec „*fără nume*” și, probabil, și imaginar („*Simt cântecu-adiind în preajma mea/Așa cum într-un vis odinioară/ Mi s-a părut c-aud vorbind o stea*”) este *semnificantul* cântărețului ascuns și care s-ar putea ca nici în clipa din urmă să nu-și dezvăluie enigmatica identitate: „O, cântecul acesta fără nume/Am să-l aud și-n pragul morții oare?/Voi izbuti în clipa cea din urmă/Să pot cunoaște fără dor și spaimă/Pe cântărețul cel ascuns în mine?” (*idem*).

Experiența *alterității* se poate realiza și printr-o asociere de tip *agonal* a ego-ului cu un

„*celălalt*” a cărui apariție se soldează cu o ajustare a monadei ego-ului la sensul celuilalt: „*Cel care-n dosul zidului privește/Până-n adâncul sufletului meu/Sunt eu./De ce atunci mă tem să-l recunosc/Și chipul lui de ce mă îngrozește?//Ființa mea din dosul zării joacă/(Drăcesc, proteic, minunat actor!)/În fața mea ca singur spectator./O dramă-n mii de scene încâlcite:/Povestea vieții mele netrăite./Acest subtil și straniu frate-al meu,/Robit și el de zidul străveziu,/Sunt eu./Dar eu așa cum aș fi vrut să fiu:/Erou al sutelor de vieți pe care/Nu le-am trăit din lene, din uitare./Din teamă, din orgoliu, din vis, din nepăsare/(...)/Căci dublul meu/își schimbă masca lui mereu/Cu fiecare scenă din netrăita-mi viață:/E-aceiași ins cu veșnic altă față” (*Viziune*).*

În aceasta poezie, tema *dublului* se împlinesc într-un cadru al conflictului cu iraționalul, conflict ce ia aspectul luptei cu *imposibilul*. Proteicul „*celălalt*” (adversarul metafizic, geamănul, un alter-ego care nu este nici *absolut altul*, dar nici *absolut același* cu „*fratele*” său) se află despărțit printr-un zid străveziu (de sticlă) de „*cel adevărat*” și, de asemenea, și prin *masca* de actor – mereu alta – pe care o poartă pe chip. Atât conflictul, cât și motivului *cortinei transparente* (sau „*zidul străveziu*”) pun în dialog două lumi: cea a *ficțiunii*, ca lume posibilă guvernată de legi ale imposibilului, și *lumea reală*, guvernată de legi implacabile și „*absurde*” ce stârnesc, în consecință, revoltă și care justifică apelul la facultățile onirice ale celor care trebuie să le îndure rigorile. Experiența *alterității* implică, în această poezie, disocierea conștiinței în elemente polare: *ego-ul* nemulțumit de ipostaza sa monadică și *alter-ego-ul* proteic.

Moderna temă a „*identicalului diferit*” se desfășoară printr-o trăire – în proiecție onirică – a disocierii „*datum-urilor*” ontologice ale actanților. O asemenea trăire este menită să pună în evidență tensiunea luptei contrariilor din conștiința subiectului. Anarhice și fantastice, ofertele *dublului* divulgă ceea ce era ascuns în conștiința „*personajului*”, căci dublul – un dublu ostil, în aparență – personifică secreta aspirație a celui adevărat spre o condiție *supra-omenească*: „Acest subtil și straniu frate-al meu,/Robit și el de zidul străveziu,/ Sunt eu./Dar eu așa cum aș fi vrut să fiu:/Erou al sutelor de vieți pe care/Nu le-am trăit din lene, din uitare./Din teamă, din orgoliu, din vis, din nepăsare”.

Acest sens este vizat și de finalul luptei dintre protagoniști, final ce constă în disoluția aspectului diferit al *identicalului*, prin înfrângerea dominantei firești a condiției umane de contradominanta ei cu valențe demonice. În lupta ce se va da – „*în mine*”, spune poetul – victoria va fi de partea adversarului metafizic, de care este legat printr-o complicitate ce amintește de complicitatea mitică dintre victimă și călău: „Că-n clipa-n care omul ce sunt cu-adevărat/Se va-ntâlni cu celălalt eu însumi,/Ispititor, puternic, adânc, nemăsurat,/Acesta-n lupta care se va-ncinge/Între-amândoi, în mine, va învinge...”

„*Drăcescul și minunatul actor*” – *Dublul* – este imaginea răsturnată a tot ce imaginea celui adevărat poate comporta ca negativ, iar victoria celui ridicol și vicelan, a celui rău, duce la ștergerea diferențelor dintre cei doi. Învinge distrugătorul regulilor fundamentale. Reguli opresive. Nedrepte. O asemenea victorie se circumscrie unei aparente inversări a răului în bine.

În majoritatea textelor pe tema „*dublului*”, sciziunea *eului* și, respectiv, căutarea *Celuilalt* provoacă o dramatică stare sufletească și care se concretizează în declamații furibunde, într-o retorică nocturnă (suspectată de E. Lovinescu de „*intelectualitatea de ordin pur verbal*”) sau în neliniști metafizice amplificate de lupta cu necunoscutul, inclusiv, desigur, cel al propriei firi: „*Pe hartă nu mai sunt ținuturi noi/Necunoscutul e în noi*”.



Mircea Bârsilă

**Așadar,
coexistența
eului concret
și a celui ireal
se întemeiază,
în mod
primar, pe
coexistența
«dintre viața
interioară a
eului meu și
viața
intențională a
celuilalt eu,
dintre
„realitățile”
mele și
„realitățile”
sale»...**



Sunt tânăr, dar am dus o viață grea. Și asta mi se citește pe chip. Am stat sub soarele arzător al plajelor din Haway, am făcut surfing în valurile din Ehukai Beach, am alergat într-o mașină sport, bățut de vânturi, prin Santa Cruz de la Sierra, pe când străbăteam Alpii Cordilieri și-am urcat până pe Nevado Huascarán, la peste 6.000 de metri altitudine, unde ți se taie respirația, dar unde poți atinge cu palma bolta cerului...

proză

Femeia continuă

Babacul s-a luat iar de mine. Să vezi drăcie. Cică dacă nu vreau să lucrez pentru el, pentru mine, să mă angajez undeva, că la vârsta mea sunt om matur și-ar fi cazul. Noroc că am apartamentul meu, el mi l-a cumpărat. Nu era așa zgârcit pe vremuri, când credea că sunt om de ispravă și voi răsturna munții. Dar acum, deși cred că mai degrabă maică-mea îl întărită, mă vede mereu îndrăgostit. Beat de dragoste mereu, ba mai mult, drogat de dragoste. Nu mai știu de nimeni, de nimic, nici de frați, nici de surori, nici de părinți, nici de lună, nici de stele. Nu mai știu decât de iubita mea. De Mariana. Ieri a fost, într-adevăr, la mine. Deși nu așteptam nimic de la ea, m-a făcut să mă îndrăgostesc pe loc. Am spus că nu știe să se exprime în cuvinte, că o face greoi, nu știe să flirteze. Însă cum se exprimă cu trupul! O să povestesc într-o zi. Acum nu pot, pentru că visez, sunt prea prins de vis. Mi-a întrerupt el, taică-meu, visul. Pentru vreo oră. A stat la mine vreo zece minute, iar eu n-am rezistat mai apoi râvnei de-a încerca să-mi fac un CV și-o scrisoare de intenție mai mult de încă vreo cincizeci de minute... Mă apuc eu conștiincios de CV, înmoi grafitul creionului pe limbă ca să scrie ferm, dar când să aștern pe hârtie viața mea, ia-o de unde nu-i. O anume viață, cea pretinsă de un angajator. Nu adevărata mea viață... Pentru că adevărata mea viață o știu. Și o pot demonstra: doar ce altceva depăn aici, dacă nu adevărata mea viață? De ce vor scârbele să mă transforme în unul de al lor? Cu cravată la gât, cu cămașă apretată, cu costum, bine tuns, frezat, parfumat – un om de succes. Dar oamenii de succes sunt cu siguranță galbeni la chiloți. Prea stau mult pe scaun ca să nu fie așa. Și oricât de puțin și-ar ventila lăuntru prin sufluri ieșite pe găurile trupului, tot nu le-ar putea reduce la zero. Câte puțin tot scapă din ei. Dar nu de asta nu-i pot suferi. Ci pentru că vorbele astea, „om de succes”, mă revoltă, îmi fac greață. Adică succesul înseamnă să faci bani? Nimic mai mult? E de ajuns atât? Dacă faci bani, ești privit ca un rege. În proastă lume am ajuns să trăim! Bine, e drept că le pot da cu tifla doar pentru că am bani de la babacul. De nu i-aș avea, să te ții. Aș coborî în iad. Și n-aș găsi măcar un capăt de ață ca să ies... ori de-ar fi o frânghie, mi-ar folosi doar să mă spânzur... Am încercat să-mi inventez CV-ul. Că am realizări, experiență în muncă, abnegație, entuziasm, loialitate, că sunt responsabil, bun proiectant, bine încadrat în colective, excelent utilizator de tehnologii... Inventasem și câteva firme la care-am lucrat, toate din rețeaua babacului meu. Dar când am ajuns la limbi străine, ca să mă dau mare, am scris că știu cinci. Numai că m-am gândit apoi: Liviule, când folosești o limbă străină, pe-a ta unde-o bagi? Iar gândul ăsta m-a făcut să mă las păgubaș. Oricum, n-aș fi reușit să păcălesc pe cineva.

Și după vizita de ieri, azi mama l-a însoțit pe tata, s-au înfățișat amândoi acasă la mine să treacă încercarea de-a mă face să muncesc. Mama, care e mai prețioasă, s-a apucat să-mi spună de foștii mei colegi, în vreme ce-și rotea evantaiul: cutare are titlul de academician, cutare are titlul de doctor honoris causa, cutare e doctor – și mi-a înșirat, tot așa, o grămadă de oameni din urbe, zice-se că „realizați”. I-am spus și eu: noroc că după moarte primim cu toții același titlu: post mortem! Tata n-a fost prea încântat, dar mama mi-a luat apărarea:

-Lasă-l, nu scoți tu om din el!

Asta deși le spusese că am făcut un pact de pace cu lenea: ea să nu mă chinuie, eu să n-o mai schingiuiesc!

Și, ca să-i conving și să scap de gura lor, să le îndulcesc bătrânețea, am jurat că voi merge

zilnic la firma de yale și broaște a tatălui meu... la birou... La o adică de-acolo îmi luam leafa.

De fapt, abia așteptam să-i văd plecați și îndată ce au ieșit pe ușă, m-am aruncat pe computer. Îmi venise o idee genială. Să-mi fac alt cont. Pe situl de matrimoniale. M-am descris cu noblețe și-am pus și cea mai reușită poză pe care-o aveam:

„Sunt tânăr, dar am dus o viață grea. Și asta mi se citește pe chip. Am stat sub soarele arzător al plajelor din Haway, am făcut surfing în valurile din Ehukai Beach, am alergat într-o mașină sport, bățut de vânturi, prin Santa Cruz de la Sierra, pe când străbăteam Alpii Cordilieri și-am urcat până pe Nevado Huascarán, la peste 6.000 de metri altitudine, unde ți se taie respirația, dar unde poți atinge cu palma bolta cerului, am trecut podurile peste Tamisa, am ascultat bățile profunde, rare și clare ale Big Ben, am luptat cu valurile oceanului Atlantic pe un vapor al Duke of Scandinavia - și câte alte greutăți nu am întâmpinat în viață. Și mereu, în fiecare zi, în fiecare ceas și secundă, am simțit că-mi lipsește ceva. E drept, am o meserie străveche, sunt cioban din Mărginimea Sibiului și nicăieri nu e mai frumos ca acasă, noaptea, sub cerul spuzit de constelații, lângă foc, cu câinii ciobănești mai mari ca urșii, profilându-și siluetele pe licărul abia ghicit al stelelor. Eu iubesc acest fel de viață, dar cărei femei i-ar plăcea să trăiască așa? Am încercat și eu să-nsemne pentru mine, lumea, femeia și odaia. Dar n-am reușit. Îmi vine dor de ducă și pierd totul. Există oare o femeie căreia să-i placă peregrinarea, roua sorbită dimineața de pe frunze în cine știe ce colț al lumii și să vadă în fiecare zi un peisaj al unui tărâm nou, pentru că nu vom ști niciodată, când vom pleca, unde vom ajunge? Nu sunt un gospodar, deși angajaților mei le-am cumpărat și helicopter, ca să poată urmări turmele, ci un hoinar. Există cineva care să vină cu mine?”

Unele fete au luat gluma în serios. S-au găsit destule să-și dorească să plecăm în lume. Se pare că hoinăreala e visul multor femei. Nu m-a interesat dintre ele decât Degețica. Era micuță, pe lângă ea trebuie că eram un uriaș, dar am slăbiciune la mignione. Mi-a scris așa: „Mă gândisem să iau pauză de la acest site dar, nu știu cum se face, am dat de tine... așa că... iată-mă-s! Dacă tu ești în poză, ești bestial!”

I-am răspuns fără să stau pe gânduri și-am ajuns... amici virtuali. Era din alt oraș și era măritată. Sau cel puțin așa mi-a spus, deși uneori aveam îndoeli. Poate se prefăcea doar. Mi-a spus, sever, că între noi nu poate fi ceva, afară de vorbe, firește – Doamne ferește! Cum nu e frumos să contrazici o femeie, i-am dat dreptate. Și am adăugat: tot ce vom face va fi să jucăm o partidă de șah... prin corespondență...

Am făcut o mutare într-o zi, când n-am putut ieși afară deoarece crăpau pietrele de frig:

„Mi-ar fi plăcut să fii uneori cu mine, să te duc de mână prin ger și să privesc adevărații bujorei în obrăjori pe chipul tău. Te îmbrățișez strâns”.

Dar nu suferea nici ea frigul:

„Să mă ții de mână în ger... brrrr! Dacă ai ști ce friguroasă sunt”.

Nici eu nu m-am lăsat:

„Dar ce cald ne-ar fi apoi în casă, cu o ceașcă de ceai fierbinte în mâini”.

Păru supărată, spunând:

„Mey, oare nu era vorba de jucat șah?”

„Ba da, iar șahul e pe mutări” – i-am răspuns eu.

„Să înțeleg că vrei să ataci regina... – zise ea. O să mă gândesc și eu la mutarea mea”.

Cum între mesaje treceau zile, mi se făcea

tot mai dor de ea. N-am răbdat să nu atac cu piesele grele, dar pieziș.

„Aștept mutarea în plic, deși șahul prin corespondență nu e dinamic și spectaculos ca șahul față în față! Mai ales când se joacă fără ceas de control și jucătorii pot savura pe îndelete și se pot bucura de strategiile partenerului de joc”.

„Bag de seamă că-ți place mult șahul, căci despre șah vorbim, nu? De ce prin corespondență?” – îmi spuse Degețica.

„Sigur că despre șah, deoarece pentru el e nevoie întotdeauna de doi. Altfel nu poți face să strălucească arta strategiei, fantezia învăluirilor tactice (of, era sa zic tactile) și năzdrăvănia combinațiilor. Pupilele nu se dilată, iar respirația nu se adâncește sau se taie, după situația de pe tablă. Iar tabla? E atât de întinsă, încât un împărat n-a putut s-o acopere cu boabe de grâu, fiindcă încap pe ea toate stelele cerului și tot mai rămâne loc... De ce prin corespondență? Din cauză că așa vrei tu! Deși eu am spus că șahul față în față e mult mai pasionant... Sper că ai avut o zi plăcută azi și îți urez bună dispoziție și... să ți se împlinescă o dorință (fac eu semnul magic cu bagheta din care ies scânteioare, fluturași fluorescenți și steluțe cu dăre de fosfor). Te îmbrățișez”.

O vreme n-a mai răspuns și i-am scris iar eu:

„N-aș vrea să câștig partida prin abandonul tău”.

Nu mi-a trimis decât un emoticon cu un zâmbet.

„Astă noapte am dormit doar două ore. Dar m-a bucurat zâmbetul tău primit adineaori” – i-am mulțumit eu.

Cum se afla pe site, mi-a trimis imediat alt mesaj:

„Mmmm, și cum ai petrecut restul orelor din noapte?”

„Firește, restul orelor am stat cu gândul la tine. Iar cât am dormit cele două ore, te-am visat. Când m-am trezit, n-am vrut să deschid ochii și-am stat cu ei multa vreme închisi, ca să te păstrez sub pleoape”.

În acea săptămână am plecat cu amicii, niște pierde-vară ca și mine, în Austria, la ski. Doar că acum eram pierde-iarnă. Eu nu mă pricep să schiez, în schimb stăteam cu femeile în piscina cu apă încălzită și le făceam ochi dulci. Când m-am întors, peste vreo douăzeci de zile, Degețica, se pare că deconcertată de tăcerea mea prelungă, îmi scrisese:

„Se pare că te-am speriat! Ai uitat să mai muți”.

I-am răspuns.

„Am fost în Austria. Am ajuns pe la 7 acasă, azi. Adică exact acum două ore. O îmbrățișare mi-ar fi prins tare bine! Cum n-o am, sper ca măcar să te visez din nou”.

„De câte ori m-ai visat?” – m-a întrebat ea.

„Te-am visat fără încetare. Din pricina asta a trebuit să stau mai mult sub duș. Însă nu sub apă caldă, cum s-ar fi întâmplat dacă ai fi fost și tu cu mine, ci sub un jet rece, ca să mă răcoresc. N-am reușit nici așa. Partea bună e că acum întreg cartierul se alimentează cu apă caldă de la mine”...

„Uite... în cazul în care o femeie se înfierbântă prea tare în prezenta ta... e bună alegerea aceasta... O rogi să intre sub duș. Împreună cu tine, firește!!!”.

„Dacă o femeie se înfierbântă lângă mine, e bine și sub duș, dar aș prefera să-i întretin focul masându-i fără grabă trupul cu un ulei volatil parfumat, pe când în șemineu vatra și bușteanul se fac tot un jar la lumina căruia să petrecem până în zori. Sărutări!”.

Zise Degețica:

„Mey, stau și mă gândesc.... am plecat de la... șah și ajungem la vise, pupici ce țin până dimineața... Oare nu e prea mult? Poate că pentru mine (flirtul e plăcerea

mea!) e doar un mod de a-mi trece timpul în care sunt singură acasă. Sincer, nu am ce oferi mai mult de atât. Iar acum, dacă și pentru tine era tot amuzament, am stricat, cu gândurile mele, tot farmecul flirtului. Dacă e așa, te rog să mă scuzi, dacă nu e așa... te rog din nou să mă scuzi. Te mai pup o dată, nu de alta, dar e posibil să fie și ultima dată, nu?”

Avea dreptate, dăduse cu mucii în fasole. Cum însă doream ca încercarea de seducție să meargă mai departe, am căutat să dreg pe teaua:

„Nu, ce-ai spus acolo n-a stricat nimic. Pană la vârsta mea am învățat că femeilor le plac precizările inutile – doar știam că frumusețea partidei noastre de șah stă în vorbele pe care ni le spunem.

Bineînțeles, ca să poți spune cuvinte, ceva trebuie să ți le stârnească. Iar tu ai acea frumusețe și veselie și poftă de joc cu retrageri și înaintări, care să inspire un bărbat. Așa că ultimul tău pupic (sper că nu și cel din urmă) rămâne dulce pe buzele mele din nou până în zori”.

Aceste vorbe au dat ceva roade. Mi-a scris: „Știi, mă gândeam că în jocul nostru eu nu cunosc regele advers!!! Cum să dai mat unui rege despre care nici măcar nu știi cum arată decât dintr-o poză?! Ciudat! Hi-hi-hi... ce bine că nu jucăm adevăr sau provocare!!! Un mic pupic să-ți țină OBRAZUL cald până dimineață. Mmuah!”.

Fără să știu ce vrea cu adevărat, îmi păru bine că dorește „să cunoască regele advers”. Eu eram acela. Era o promisiune de realitate. În ciuda prostului gust, risc asumat când intri pe asemenea situri, vorbele ei mi-au dat ceva avânt și-am mimat slăbiciunea.

„După cum vezi, sunt în mare dezavantaj. Regele e cea mai slabă și mai vulnerabilă piesă de pe tablă și de aceea nevoită să stea baricadată în spatele pionilor săi, a cailor, nebunilor și turnurilor sale. Întâlnirea cu regina taberei adverse, care domină și strălucește, l-a orbit și acum umblă beat de dragoste. Dar deși în pericol, parcă își dorește să fie făcut șah-mat, să fie luat în captivitatea reginei. Cum vei proceda ca să-i dai șah, adică să-i descoperi locul, să-l privești drept în ochi, ca să-l cunoști, să știi cine e, ca să-l poți face apoi mat? Poate că o adresa e-mail n-ar strica, pentru că aici pe site nu ne putem trimite poze. Pupicul tău mi-a făcut tare bine, îl simt și acum fierbinte pe obraz și mai vreau, multe-multe-multe, nenumărate”.

Degețica nu se lăsă și căută să-mi arate că problemele Reginei sunt mult mai delicate:

„Cred că regina e mult mai vulnerabilă decât regele. Cred eu că regele are o anume tactică pentru a scăpa de mat și a face cel puțin remiză... Mmmmm, e dificil jocul. Mie-mi plac lucrurile simple, dar curiozitatea mă îndeamnă (nu înțeleg de ce?!) să-ți las și eu o adresă, unde să-mi mai trimiți niște fotografii, dacă dorești, firește”.

„Sigur că regina e mai vulnerabilă, fiind cu mult mai valoroasă ca regele. Și tot ce este prețios, e cu mult mai râvnit. Nu, deocamdată chiar nu am o tactică pentru remiză și va trebui să las în seama ta să mă dai mat cu gingășie. Promit doar că voi fi aidoma pasării Phoenix și după fiecare mat voi învia din propria-mi cenușă, ca să poți să mă dai mat iar și iar, la nesfârșit... Nu am gândit o tactică, însă am visat ceva. Se făcea că regele și regina jucau de-a v-ați ascunselea. Regele își acoperă ochii cu mâna și cât numără până la cinci, regina se ascunde. Regele o caută și când o găsește, se iubește pătimaș. Apoi iar se ascunde regina și când regele o găsește, se sărută mult-mult și tare-tare-tare. Unele vise nu devin oare realitate?... Și mie îmi plac lucrurile simple. Dar jocul de șah e atât de complex, încât de l-am simplificat, l-am golit de frumusețe. Iar dificultățile jocului trebuie înlăturate pas cu pas, pentru a-i gusta toate deliciale în deplină siguranță”.

Doar atât, flirtul, din povestea partidei de șah cu Degețica. Restul e Taină. M-a pus să jur!

Julius Evola și Eu-l absolut

Reeditarea cărții *Saggio sull'idealismo magico / Eseu despre idealismul magic* (Ed. *Mediterranee*, 2006), cu o prefață și îngrijită de Franco Volpi, oferă unora posibilitatea de a reevalua critic contribuția filosofică și culturală a lui Julius Evola (1898-1974), altora, pentru a-și reînnoi atacurile, care, de altfel, n-au încetat niciodată, de la prima ediție a cărții, în 1925. Evola e gânditorul italian cel mai contestat și criticat din întreg secolul XX.

Cartea a intrigat și a provocat din clipa în care a văzut lumina tiparului și începând cu însuși titlul. Conceptul de „idealism magic” Evola îl preia de la Novalis, dar îl radicalizează. Cercetarea sa filosofică se oferă în alternativă la neoidealismul dominant în epocă. Viziunea autorului – care inițial a cochetat cu dadaismul – se va completa odată cu apariția altor două volume, *„Teoria dell'Individuo assoluto” / „Teoria Individului absolut”* (1927) și *„Fenomenologia dell'Individuo assoluto” / „Fenomenologia Individului absolut”* (1930), desăvârșindu-se într-o concepție integrală anti-modernistă, hotărât și inflexibil de dreapta, în linie cu *„Tradiția”,* așa cum rezultă din volumul *„Rivolta contro il mondo moderno” / „Revoltă împotriva lumii moderne”* (1937).

Ideea de fond este aceea că Subiectul, Eu-l are o putere „magică”. Este în așa măsură necondiționat, încât se proclamă drept creator al întregii ființări. Dotat cu atâta forță, încât nu suportă realitatea ca limitare, ci o recunoaște ca produs al înseși activității sale. Idealismul magic transformă iraționalitatea ființării pure, impenetrabila „minune a minunilor” prin care lucrurile există, dintr-un fapt care transcende potența Eu-lui, într-un act de libertate și autodeterminare.

De aceea, nu e suficient să concepem Eu-l în termeni teoretici, ca o facultate abstractă a gândirii și ca o impersonală „mașinărie” transcendentă care produce și ne pune dinainte, în chip automat, tot ceea ce e de cunoscut și de experiat. Așa făceau idealistii romantici. La fel făceau și neo-idealistii italieni. Dimpotrivă, Eu-l trebuie conceput ca o „activitate în întregime activă”, „Individ absolut”, „Eu-potență”. Aceștia sunt termenii pe care Evola îi adoptă pentru a-i reprezenta incondiționata potență și a-i imprima maximul grad de intensitate.

Prin urmare, discursul filosofic însuși nu se poate limita la construcția edificiului teoretic, ci trebuie să devină o „cunoaștere sapiențială” în stare să conducă Eu-l la deplină autosuficiență și realizare de sine. Trebuie să presupună un drum inițiativ, care să traverseze niște probe „practice”, pe care Evola le definește și ne ilustrează ca fiind: proba „focului”, a „suferinței”, a „iubirii”.

Idealismul magic se dovedește a fi o interesantă sinergie între filosofie și ezoterism. Filosofia îmbracă materia obscură a ezoterismului cu o reflecție dialectică și discursivă, care o structurează. Iar ezoterismul furnizează motive care amplifică orizontul tradițional al filosofiei. Se pot observa aici influențele orientale ale realizării de sine. De altfel, în acei ani, Evola tradusese *„Tao-te-Ching” / „Cartea Căii și a Virtuții”* (1923) și își însușise doctrinele tantrice (*„L'uomo come potenza” / „Omul ca potență”,* 1926, iar mai târziu, *„Lo Yoga della potenza” / „Yoga potenței”,* 1949), culminând cu experiența „Grupului din Ur”, al cărui animator a fost și în care a aplicat tehnicile magico-ezoterice ale transformării ființei și ale auto-realizării spirituale.

Intensitatea și incoerența pasiunii speculative a tânărului Evola se reflectă și în febrila amestecare de lecturi filosofice, excentrică pentru cultura neo-idealista dominantă. Perspectiva adoptată era aceea a unei alternative valorizării a Eu-lui, însoțită de

încercarea de armonizare și integrare definitivă a diverse figuri altminteri stridente și incomplete.

Între acestea, îl amintim pe Max Stirner, cu exaltarea Unicului și a faimoasei sale sentințe: „Nu mi-am întemeiat cauza pe nimic”. Evola o recuperează, așezând-o drept principiu metodic pentru eliberarea Individului absolut de orice legătură sau obstacol ce i-ar împiedica auto-determinarea.

Amintim și confruntarea cu Carlo Michelstaedter, de la care Evola își impropriază ideea „persuasiunii” sau „convingerii”. În acest Eu „convins”, suficient sieși, Evola vede voința Individului de a nu se împrăști în devenire, ci de a rămâne în sine și de a-și strânge în pumni ființa. În schimb, în „retorică”, Eu-l se lasă strivit de propria deficiență existențială: fuge de sine și se sprijină pe altul, împrăștiindu-se.

Există apoi o a treia figură, la fel de intrigantă: Otto Braun. Acest enfant prodige, căzut prematur în tranșeele Primului Război Mondial, a lăsat – între un asalt și altul – o seamă de însemnări, niște notițe pe care Evola avea să le numească drept „Evanghelia Voinței”. În butada sa, de altfel, ingenuă: „Fii un titan!”, Evola vede potența activă a Eu-lui, care devine o forță efectiv operantă.

În sfârșit, trebuie amintit Giovanni Gentile, în care efortul de absorbție a întregii ființări în actul pur al gândirii atinge expresia sa cea mai intensă. Problema e că, la Gentile, actul pur este cunoscut, dar nu realizat efectiv. Eu-l gentilian este încă un Eu abstract, o entitate de cunoaștere, iar nu o adevărată potență activă. În mod analog, logica neo-idealista se mișcă de la un concept la altul, în loc să treacă de la concept la real, așa cum încearcă să facă dialectica concretă a idealismului magic. În



Eu-l – potență al lui Evola, dimpotrivă, gândul și realitatea coincid: realitatea este ca atare pentru că este gândită și voită de Eu, care este real. Din păcate, dialogul s-a fracturat datorită unor incomprensiuni reciproce și, în final, a fost abandonat.

În schimb, lui Benedetto Croce, Evola i-a recunoscut „o mare noblețe și claritate”, însă în filosofia sa n-a văzut mai mult decât „o gândire pur discursivă, care, până la urmă, trebuia să abandoneze planul marilor probleme speculative, pentru a se împrăști în eseistică, în critică literară și într-o istoriografie de orientare laico-liberală”.

Pe cât de incompatibil, excentric și nelinear, idealismul magic reprezintă evoluția coerentă a unei aporii imanente a neo-idealismului. N-a fost nicicum o „glumă colosală”, cum s-au grăbit unii să afirme, ci o scripă originală și o încercare alternativă. Și rămâne un glas inconfundabil și de nesuprimat, care atestă, în Italia acelor ani, o filosofie diversă decât cea dominantă, a lui Croce și a lui Gentile, de orientare tradiționalistă, fără să fie neo-tomistă. Și din acest motiv merită redescoperită.



...nu e suficient să concepem Eu-l în termeni teoretici, ca o facultate abstractă a gândirii și ca o impersonală „mașinărie” transcendentă la care produce și ne pune dinainte, în chip automat, tot ceea ce e de cunoscut și de experiat.

Concursul Național de Poezie *Juventus*

Locul I
ANASTASIA GAVRILOVICI
18 ani - Suceava

scurtă prezentare

micule prinț,

Știi că mai devreme sau mai târziu te vei întoarce
așa cum la locul faptei criminalii
se bâtaie nătâng&plâng înainte să-și
împrăștie
creierii de plastilină pe ușile cafenelelor

nu mai e niciun pericol dricarii frumuseții au
cărat peste parapeți tot
ce s-a putut de pe asteroidul B 612
câmpurile noastre de rapiță sunt niște bălți
de sudoare
și mai aproape atrofia se lăfăie goală într-un
fotoliu
numele tău este dat centrelor
de copii cu autism dar tu știi bine cât
de ciudați sunt oamenii mari când
vine vorba de îmblânzire

poți să plângi cu sughițuri plapuma e
căptușită
cu microfoane aici graficul disperării
e scrijelit pe chelii de un chirurg cu alzheimer

băiețel drag aici nu e nimeni
să-și facă un training pentru supraviețuire
exercițiile tale
de respirație/ doar mie

îmi fac inima terci

instrucțiuni

poate ar fi timpul să renunți la întrebări
oricum
Și în memoria ta va crește un ștergător de
parbriz
eu încerc să trag de timp să-ți mai
desenez o oaie bolnavă

număr turațiile inimii prin rumeguș și-aș
vorbi despre dragoste dar
și asta e un lucru de mult uitat șoptește
vulpea îndesându-mi carabina între coaste

corpurile sunt niste ecrane touch screen în
care se zbat musculițele
carbonizate ale spaimei te sfătuiesc
prietenește micule
prinț scoate-ți din portofel o iconiță o poză cu
floarea ta și salvează-te
naibii secționează micuța planetă
cu drujba să se prelingă lumini de discotecă
aici
& pretutindeni

va trebui să te obișnuiești cu lucrurile simple
care țin mintea bine
învelită într-un ghem de ameteală să
colecționezi
timbre înaintea oricărei furtuni de nisip

ceva scurt și cuprinzător noi într-o carte
despre apocalipsă
cu ilustrațiile autorului

starea I

trenul se oprește în mijlocul iernii. e frigul
obsesiv care
încordează în mine spaime și dureri
pe care le voiam înțepenite acolo
în adâncuri și nu
mișunând lugubru ca niște păduchi
trupul nu se cere mângâiat nici măcar
nu mă lipesc de umbra mea //când sunt
întoarsă cu spatele
ea împrumută gesturi de femeie timidă pe
care uită
să le dea înapoi//

iarna asta are mișcări greoaie și obosite
ca de gravidă. eu mă ghemuiesc
între două morminte iar tu prefă-te că nu mă
vezi că nu mă mai recunoști

ca și cum am fi ajuns împreună aici
spune mai departe cum veneau nemții
și trebuia să te ascunzi în beci unde
bubuiturile făceau
să-ți plesnească închiși ochii în orbite.
și în mine se dă un război în care nu știu să
mă apăr

sunt cu toate mădularele slabe și
prin răni poți să-mi simți convulsiile
sufletești și urmele unor lovituri
repetate

mă gândesc foarte serios că
prin zidul acesta numai unii ies cu țeasta
înainte
și fără să tremure. cum nu va mai fi acolo
nimic nu mă va proteja când se vor întinde
mâini cu tentacule
mâini tatuatăe cu fum și cu obscenitățile care
împânzesc orașul
ca un cancer

acum
până nu se răcește golul din mine
îmbrățișează-mă strâns cu toate oasele tale
când trenul se izbește mereu de morminte
și trece prin ele cu lumină
cu noi
cu tot

starea a II-a

aceste poveri sunt poate frumoase mâini
ale întunericului ce modelează ființa mea din
noroii îndârjit și greu. așa
haosul materiei îmi aleargă prin trupul fragil
sunt singură

o năsalie pe care pleacă dureri cumplite
în lumea cealaltă.
o cât mi-aș dori să
văd schelete îmbrățișându-se
mușcând din acest pământ ce își întinde
oasele adânci între noi. suntem închiși

într-un gând mai pătrat și mai negru cu toții
știm
așa ca voi spune dragii mei
să nu vă întoarceți pleoapele pe dos când
inefabil
vom încăpea în netimp
ca într-o formă geometrică perfectă
vă promit că ne vom revedea goi și
transparenti
ca niște prunci
la acest rendez-vous stabilit din întunericul
neființei

gura zilei de mâine se cascadează neagră uriașă
tremur și în pături groase te cară pe tine cu
tot cu chipul tău
liniștit și rece cu degetele tale de iarbă
galbene
încețate în umărul meu și acum
când am crescut

cobor în mine ca într-un lagăr
și aceste poveri nasc alte răni pe care
tu oricum nu le simți decât atunci
când mă cuprinzi în somn cu degetele tale
reci de tăcere
de vis în care mă zvârcolesc
și caut nodurile
din mine

Locul al II-lea
ESTERA STANCIUC
17 ani - Suceava

dintr-un sentiment frust

cade în livadă
un fel de primăvară. îți afunzi degetele în
colțuri acolo

pământul e strâns noduri crești sub ochii mei
asimetrici
și

te trezești rezemat de țeava caldă / mă fixezi
cu rezerve
ne cuprinde deodată această fierbințeală
când te ascunzi înăuntru nu vii
când vii te ascunzi înăuntru. îmi întorci
spatele față către față mai bine
je t'aime mai bine

ajungi în cameră. un câine se zvârcolește în
stomac / aici
înghite câmpul cu maci și nele de tren drumul
și
ceața. alt câine

rătăcește prin vagoane / câinele
spune că țara mea nu are granițe că e palidă
și așa

desprind un șurub și creștez o statuie
la încheieturi
în fond e accesibilă. țara mea o păstrez în
stomac
vrea să plece
mă chircesc și-o împing înapoi în livadă

cum se rezolvă problemele

îmi las măștile pe străzi. vorbele pulsează se
reduc
la un zumzet oamenii
înaintează în cerc/ ei muncesc style
cu palmele
fără părinți fără dorul de casă adună lucruri
aruncate
după uși de oțel

orașul e împrejmuț are limite de valoare.
copiii cresc fac alegeri bune după aceea se sting
ușor ca ledurile

vreau să continui povestea asta
dar aștept ziua cea nouă. îmi vine în minte
jocul
de-a ruletistul
pe spate lângă traficul intens numărând
secunde
două câte două/ pironită
în mijlocul străzii. până aici minciuna de
aici

adevărul/ zgomotul mașinilor
e un gramofon stricat
văd cum se-ndepărtează orașul prin aerul
umed

aș putea să mă ridic fără probleme
și să plec

momente în care ești greu de găsit

unul lângă altul doar cu această senzație de
nerecunoaștere
incapabil să te chem
încerc din răspuțeri să nu-ți fie rușine cu
mine
și

nu știu la ce să mă aștept când ascuți cu
privirea departe când
zâmbești plină de îndoiele de parcă intuiești
totul de la început și nimic nu te mai bucură

atunci îți înfășori părul de glezne eu mă fac
mic mic
trag de tine până las urme
iar așteptarea se așază tandru între noi
în fiecare cuvânt în fiecare
gest cu o disperare aproape maladivă

mă asigur că trebuie să existe ceva alterat
poate furiile și efectul de cădere abruptă
sunt momente în care ești greu de găsit
dar eu
încă mai vreau să ajung la sfârșitul zilei
mecanismul ascuns din respirația ta

**aceste poveri
sunt poate
frumoase
mâini
ale
întunericului
ce modelează
ființa mea din
noroii
îndârjit și
greu. așa
haosul
materiei îmi
aleargă prin
trupul fragil
sunt singură
o năsalie pe
care pleacă
dureri
cumplite
în lumea
cealaltă.**

**ANASTASIA
GAVRILOVICI**

**îmi las
măștile pe
străzi. vorbele
pulsează se
reduc
la un zumzet
oamenii
înaintează în
cerc/ ei
muncesc style
cu palmele
fără părinți
fără dorul de
casă adună
lucruri
aruncate
după uși de
oțel**

**ESTERA
STANCIUC**